

socialmedicinsk tidskrift

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Ann Appelgren, red. sekr.,
Elisabeth Natt och Dag, expedition

Redaktionsutskott:

Erik Allander, professor i socialmedicin, Huddinge
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Arne Borg, socialdirektör, Stockholm
Lars-Olov Bygren, professor i socialmedicin, Umeå
Axel Gisslén, kommunalråd, Örebro
Kurt Grefve, socialchef, Kristianstad
Gunnar Grimby, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg
Sonja Henriksson, socialbyråchef, Göteborg
Sven-Olof Isacson, professor i socialmedicin, Lund
Bengt Lindegård, professor i socialmedicin, Göteborg
Ivan Magnusson, socialdirektör, Uppsala
Bengt Scherstén, professor i allmänmedicin, Lund
Leif Svanström, professor i socialmedicin, Stockholm
Gösta Tibblin, professor i allmänmedicin, Uppsala
Villy Wiklund, socialchef, Östersund

Sextioandra årgången häfte nr 8–9 1985

Sturegatan 4, Sundbyberg. Tfn 08/98 40 44
Postadress: 172 83 Sundbyberg
Postgiro 1179-1

Kvinnohälsa — praktik och forskning

Den medicinska vetenskapen, som i huvudsak står på en naturvetenskaplig bas, har hittills betraktats som en i de flesta avseenden objektiv vetenskap — och därmed könsneutral. Den är dock av tradition uppbyggd av och fortfarande i stor utsträckning praktiserad av män. Gångse medicinsk teoribildning kring hälsa och sjukdom utgår ifrån ett manligt perspektiv, där exempelvis det reproduktiva arbetet och dess betydelse för hälsan förblivit osynligt och ouppmärksammat.

Den medicinska kvinnoforskningens uppgift är nu att avslöja hittills okända förhållanden när det gäller kvinnors hälsa — och därmed bli en länk i kedjan mot jämlikhet för kvinnan i samhället.

Flertalet av artiklarna i detta temanummer har tidigare presenterats som föredrag på det II:a Nordiska seminariet i medicinsk kvinnoforskning i oktober 1984 anordnat av Arbetsgruppen för medicinsk kvinnoforskning.

Vi vill i vårt temanummer om kvinnohälsa markera den kliniska erfarenhetens betydelse som bas för teoribildning och fortsatt utveckling.

Många av artiklarna knyter sålunda an till kvinnors verklighet – såsom den framträder på våra mottagningar och i intervjusituationer.

Vi inleder med en artikel som drar fram vårdarbetets stora betydelse för hälsan. Vård och omsorg är av tradition en kvinnlig praktik – med stort ansvar men lite makt. Frågan ställs om kvinnors hälsoarbete är en hälsorisk för dem själva. Detta leder över till nästa artikel som är en vetenskapsteoretisk belysning av den medicinska forskningen – dels sett ur ett traditionellt manligt perspektiv, dels ur ett perspektiv som sätter kvalitativa metoder, mänskliga behov och praktisk användbarhet i fokus för forskningens inriktning. Lagstiftning och värderingar kring sexualitet och fortplantning är områden som medicinen idag har stort inflytande över – och där ett tydligt kvinnoförtryck genom tiderna är lätt identifierbart. Vi belyser det med artiklar om befruktning, prostitution, våldtäkt, biologisk cyklicitet och barnafödande.

Ofullständigt utforskade sjukdomar som orsakat stort lidande hos kvinnor exemplifieras genom artiklar om genitala infektioner och kronisk urethrit – tillstånd som betraktats som banala och ointressanta, ofta felbehandlats eller givit kvinnan psykiska diagnoser.

Symptom och språk – viktiga redskap i kommunikationen mellan kvinnor – uppmärksammas i en artikel från "verkstadsgolvet." En artikel om allmänpraktikernas möte med kvinnor spinner vidare på samma tema och visar hur vårt inlärd diagnostänkande styr kommunikationen med patienten – som därigenom ej får fram sitt egentliga lidande. Till sist några reflexioner kring framtida strategier för en bättre kvinnohälsa – mot relief av en kort historisk återblick.

Ett viktigt område som inte finns med i detta temanummer är psykiatrin. Så viktigt att vi hoppas få återkomma med ett nytt temanummer, där vi helt kan ägna utrymmet åt psykiatriens roll för kvinnohälsan. Vi vill då fokusera intresset på psykiatriens kvinnouppfattning och vård av kvinnor – med den etablerade medicinvärldens perspektiv ställd mot kvinnors egen uppfattning av sina psykiska besvär.

Vårt temanummer vill visa en del av den kunskap som idag finns om kvinnors liv och hälsa, tidigare dold och eller okänd inom medicinen.

Men samhället är uppbyggt av både män och kvinnor. Om vi rätt skall förstå betingelserna för hälsa och sjukdom tvingas vi också att se relationen – och kampen – mellan könen. Inte bara som en känslomässig relation utan i termer av makt och beroende, överordning och underordning. Kvinnor är underordnade män – ekonomiskt och beslutsmässigt. Män är beroende av kvinnor när det gäller omsorg i vid bemärkelse. Vi vet att kvinnor som skiljer sig blir friskare och att män som skiljer sig går mot ökad sjuklighet. Samtidigt pågår en intensiv förändring i mans- och kvinnorollerna. Historisk kunskap blir viktig. Sanningar som gäller för den äldre generationen är inte längre giltiga för det uppväxande släktet. Det är en utmaning inför framtiden att se och analysera hur makt och beroende mellan könen inverkar på hälsa och sjukdom.

En lika stor utmaning är att se att klasskillnader kvarstår även mellan kvinnor – och att relationen mellan män och kvinnor ser annorlunda ut

inom olika samhällsgrupper. Det handlar således inte bara om "kön och hälsa" eller "klass och hälsa" (som nästa nummer av tidskriften kommer att handla om). Det handlar alltid om "kön, klass och hälsa" i en oskiljaktig enhet.

Gunilla Carlstedt

Gästredaktion för detta temanummer har varit Anna Bexell, Gunilla Carlstedt Annika Forssén, Johanna Hermansson och Ingalill Morén-Hybinette vilka tillhör Arbetsgruppen för medicinsk kvinnoforskning.

Kvinnor och hälsa

III NORDISKA FORSKARSEMINARIET I MEDICINSK KVINNOFORSKNING 13–15 november 1986, Hanaholmens kulturcentrum, Esbo.

III nordiska forskarseminariet i medicinsk kvinnoforskning skall äga rum den 13–15 november 1986 på Hanaholmens kulturcentrum i Esbo, Finland. Seminariet är en fortsättning på de nordiska kvinnoforskningsseminarier i medicin som har arrangerats år 1983 i Norge och år 1984 i Sverige. För arrangemangen i Finland ansvarar en grupp finländska kvinnoforskare som är verksamma inom området. Alla forskare inom kvinnoforskning i medicin, samt till medicin anknutna discipliner: sociologi, psykologi och omvårdnadsforskning är välkomna att presentera och diskutera sin forskning vid seminariet.

Preliminär anmälan till seminariet bör skickas till Hanaholmens kulturcentrum, 02100 Esbo, Finland senast den 31.12.1985. Bara de som skickat in en förhandsanmälan kommer att få ytterligare information om seminariet. Deltagaravgift som täcker kost och logi samt seminariematerial är FIM:700. Forskare som vill hålla föredrag vid seminariet skall skicka in en abstrakt på högst hundra ord senast den 31.3.1986.

Preliminära temata är följande:

- kvinnoforskning i medicinsk forskning – perspektiv och möjligheter
- historiska perspektiv på kvinnor och hälsa
- kvinnors arbete och hälsa
- metodologiska synpunkter på kvinnors hälsa
- kvinnors position inom hälsovården
- kvinnoperspektiv på omvårdnadsforskning

Upplysningar om seminariet ges av: med lic MARJA-LIISA HONKASALO, Helsingfors universitet, Institutet för folkhälsovetenskap, Haartmansgatan 3, 00290 Helsingfors, t. 90-418 511/160 eller 232 och med lic ULLA RIMPELÄ, Tammerfors universitet, Institutet för folkhälsovetenskap, PB 607, 33101 Tammerfors, tel. 931-156883, samt pol kand LIISA HUSU, Delegationen för jämställdhetsärenden, tel. 90-1601.